

COLECȚIA DE CLOPOTE A MUZEULUI JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE MARAMUREȘ

Adrian Bogdan CIURCAȘ¹

THE BELL'S COLLECTION OF THE MARAMUREȘ COUNTY MUSEUM OF HISTORY AND ARCHEOLOGY

ABSTRACT

Until the 18th century, traveling bell workshops continued to exist, they being the pioneers of the future stable workshops. Starting with the 16th century, the first stable workshops appeared. The casting technique used by the bell makers was that of casting in bronze, the bells being pear-shaped, with an „evolved arched” edge, shape that gives the bell a better sound and a vainer resonance. The 18 bells from The Bell Collection of the Maramureș County Museum of History and Archeology, are all made using the bronze casting technique.

Keywords: the bells, collection, Maramureș County Museum, technique, bronze, 18th-20th centuries.

Din vechime, turnarea clopotelor s-a realizat atât de către călugări, cât și de laici. Primele turnătorii de clopote au fost cele ambulante, păstrându-se până în secolul al XVIII-lea. Începând cu secolul al XVI-lea, apar primele ateliere stabile în unele orașe din Transilvania, cum ar fi Sibiu, Sighișoara, Brașov.

Turnătoriile ambulante se organizau la fața locului. Meșterul clopotar împreună cu lucrătorii săi improvizau la fața locului un cuptor cu adăpost. Se construia cuptorul în care se topeau metalele care formau compoziția aliajului și a matriței săpate. Turnarea și răcirea aliajului se realizau în special pe timp de vară, deoarece era imperios necesar să se facă lent și controlat, fără variații mari și bruște de temperatură. Aliajele trebuiau încălzite la temperaturi exacte (1.059-1.110°C).

Bronzul folosit la început era format dintr-un aliaj din cinci părți de aramă (Cu) și o parte de cositor (staniu; Sn). S-a ajuns la concluzia aceea că bronzul este cel mai potrivit dintre toate metalele pentru fabricarea clopotelor, având o elasticitate superioară și o duritate mult mai mare. Avantajul mare al bronzului este acela că nu ruginește. Combinația dintre bronz și staniu avea însă și un dezavantaj, acela al prețului mare. Datorită acestui impediment unele ateliere au folosit combinația dintre bronz cu siliciu sau fontă.

Prin tehnica turnării în bronz s-a trecut de la forma emisferică, la forma de pară cu marginea „arcuită evoluată”, conferindu-i clopotului un sunet mult mai plin și o rezonanță mult mai bună.

---

¹ Muzeograf, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș, Baia Mare;
e-mail: ciurcasadrian12@gmail.com.

Clopotele care vor fi prezentate în acest articol fac parte din Colecția de Clopote a Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Maramureș, toate fiind realizate prin tehnica turnării în bronz. Dintre clopotele colecției, cel mai vechi a fost turnat în anul 1722, iar cel mai recent în anul 1964. Clopotele sunt frumos ornate prin basorelieful, incizii, excizii. Dintre cele cu incizii, sunt reprezentate texte cu o mare încărcătură emoțională. Alte texte ne indică anul turnării, atelierul, pentru cine s-a turnat (comanditarul). Dimensiunile variază între 0,15 și 0,53 m înălțime, și 0,15 și 1,15 m diametrul, cu o greutate cuprinsă între 3 și 116 kg.

Clopotele au fost realizate în ateliere cu tradiție din țara noastră, dintre care: Turnătoria C.G. din București, Nicolae Spireanu din București, Fabrica Oituz din București, Atelierul lui Johann Andraschowski din Cluj, Ferroagricola din Sibiu, Turnătoria Friedrich Hönig din Arad, Fabrica de clopote Anca din Cluj.

Pentru a înțelege mai bine din ce este format un clopot, voi prezenta părțile componente: jug, coroană, cap, umăr, centură, inelul de sunet, buză, gură, limbă și cordon.

Colecția de Clopote a Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Maramureș cuprinde 18 piese:

I. Clopot din bronz, turnat în anul 1958 (nr. inv. 4.753), cu dimensiunile: I=0,48 m, D=0,56 m, având o greutate de 80 kg. A fost realizat la Turnătoria C.G. de către Dumitrescu Oituz, fapt care reiese din textul incizat pe centura clopotului. Are dispozitivul de prindere format din patru anse. Sub umăr este reprezentată o friză cu motive fitomorfe. Pe centura clopotului, cu majuscule pe trei rânduri, este următorul text: „TURNĂTORIA C.G./DUMITRESCU OITUZ/ANUL 1958”.

Clopotul a intrat în gestiunea muzeului de la Cooperativa Gutinul (Baia Mare, strada Minerilor nr. 17), prin amabilitatea d-lui Durdea Mihai.

II. Clopot din bronz, turnat în 28 ianuarie 1922 (nr. inv. 4.751).

A fost realizat la Fabrica Nicolae Spireanu din București.

Are următoarele caracteristici: I=0,53 m, D=0,61 m, cu o greutate de 116 kg. Dispozitivul de prindere a clopotului este format din șase anse, cu reprezentări antropomorfe (protomi) pe colțuri. Sub umărul clopotului apare o friză ornamentală cu forme fitomorfe. Pe centura clopotului este incizat cu majuscule, pe două rânduri, următorul text: „CU NOI ESTE DUMNEZEU/28 IANUARIE 1922”.

Clopotul a intrat în gestiunea muzeului de la Cooperativa Gutinul (Baia Mare, strada Minerilor nr. 17), prin amabilitatea d-lui Durdea Mihai.

III. Clopot din bronz, turnat în anul 1922 (nr. inv. 4.787), cu dimensiunile: $I=0,50$ m, $D=0,51$ m, având o greutate de aproximativ 90 kg. A fost turnat la Fabrica Oituz din București, după cum reiese din incizia executată pe inelul de sunet al clopotului. Dispozitivul de prindere a clopotului este format din șase anse. Pe umărul clopotului, apare cifra 87. Sub umăr, este reprezentată o friză cu motive grecești. Pe centura clopotului, apare textul cu majuscule pe cinci rânduri: „CUMPĂRAT DE CREDINCIOȘI/BISERICEI GRECO. CATOLICI DIN/PAROHIA SĂCĂLĂȘENI; IN ONOAREA/SFINTEI TREIMI SI A PREACURATEI/VERGURA MARIA ANUL 1922 LUNA IULIE 17”.

IV. Clopot mare din bronz, turnat în anul 1856 (nr. inv. 4.748) la Cluj, în atelierul lui Johann Andraschowski. Are următoarele dimensiuni: $I=0,43$ m, $D=0,45$ m și greutatea de 38 kg. Dispozitivul de prindere este format din patru anse, care au

în vârful lor reprezentări antropomorfe (protomi). Sub umărul clopotului, este reprezentată o friză cu motive fitomorfe. Pe centura clopotului, în planuri opuse, sunt reprezentate două basoreliefuri, reprezentând pe Fecioara Maria cu Pruncul și Iisus Răstignit. Între cele două basoreliefuri, pe centura clopotului sunt excizate două texte cu majuscule pe două, respectiv trei rânduri: „ONTETE ANDRASCHOF SZKI/ IANOS KOLOZSVART 1856” și „SAU TURNAT PE SAMA –ERIT SI ARE/ SERTANE DIN KAKOVA J- IN VREME P./SAMUILE LUON C:ROS PET – SI ILAGLIGOR”.

Clopotul a intrat în gestiunea muzeului de la Cooperativa Gutinul, prin amabilitatea d-lui Durdea Mihai.

V. Clopot mare din bronz, turnat în anul 1922 (nr. inv. 4.746), cu dimensiunile: I=0,43 m, D=0,45 m, având o greutate de 40 kg. Sistemul de prindere este prin șurub. Pe umărul clopotului apare incizia cu majuscule pe un singur rând: „DONAT DE CAMPAN LUPU DIN SOLONA ANUL 1922”.

Sub umăr, este reprezentată o friză cu forme fitomorfe. Pe centura clopotului, în părți opuse, sunt două basoreliefuri: unul cu Fecioara Maria cu Pruncul și cel de pe partea opusă reprezentându-l pe Iisus Răstignit. Pe inelul de sunet apare incizia cu majuscule pe un singur rând: „DONAT DE CAMPAN LUPU DIN SOLONA ANUL 1922”.

Clopotul a intrat în gestiunea muzeului de la Cooperativa Gutinul, prin amabilitatea d-lui Durdea Mihai.

VI. Clopot din bronz, turnat în 1925 (nr. inv. 4.783) la Sibiu, în fabrica de utilaje agricole Ferroagricola. Are dimensiunile următoare: I=0,36 m, D=0,43 m și o greutate de aproximativ 35 kg.

Dispozitivul de prindere a clopotului este realizat prin șurub. Sub umăr este reprezentată o friză cu forme fitomorfe. Pe centura clopotului apar firma, orașul și anul în care s-a turnat acest clopot: „Ferroagricola Sibiu 1925”.

Clopotul a intrat în gestiunea muzeului de la Cooperativa Gutinul.

VII. Clopot din bronz, turnat în anul 1923 (nr. inv. 4.784), cu dimensiunile: I=0,41 m, D=0,42 m, și greutatea de aproximativ 37 kg.

Dispozitivul de prindere a clopotului este format din șase anse. Sub umăr este reprezentată o friză cu elemente grecești. Pe centura clopotului apare incizia din care reies: donatorii, către cine se face donația, ziua, luna și anul acestuia. Textul este scris cu majuscule, pe patru rânduri: „DONAȚIUNEA LUI DUMITRU BERTFELE/ȘI SOȚIA PALAGHIA USGUK PAROHIEI GRECO/CATOLICA RUTEANA DIN RUSZPOIANA SUB ARCHIDIACONIA/ION NISTOR 1923. MARTIE 22”.

Clopotul a intrat în gestiunea muzeului de la Cooperativa Gutinul.

VIII. Clopot mare din bronz, turnat în anul 1922 (nr. inv. 4.747) la Arad, în turnătoria Friedrich Hönig. Dimensiunile clopotului sunt: I=0,40 m, D=0,44 m, având o greutate de 50 kg. Dispozitivul de prindere a clopotului este cu șurub. Pe u-

mărul clopotului este o incizie cu greutatea lui – 44 kg. Sub umăr este reprezentată o friză cu motive fitomorfe. Pe centură apare textul cu majuscule pe patru rânduri: „PATENT/FR. HONIG/ARAD/1922”.

Pe inelul de sunet este reprezentată a doua friză cu motive fitomorfe. Clopotul a intrat în gestiunea muzeului de la Cooperativa Gutinul.

IX. Clopot din bronz, turnat în anul 1921 (nr. inv. 4.788), având dimensiunile: I=0,48 m, D=0,51 m și o greutate de aproximativ 80 kg.

Dispozitivul de prindere a clopotului este în patru anse. Pe umăr apare incizia cu numărul 80. Sub umăr este reprezentată o friză cu motive fitomorfe. Centura clopotului este incizată cu un text cu majuscule pe opt rânduri: „TURNATUSA ACEST CLOPOT IN ANUL 1921 SUB/DOMNIA REGELUI FERDINAND AL TUTUROR /ȚINUTURILOR ROMANEȘTI DINTRE NISTRU ȘI/TISA DIN SCHIJELE OBUZELOR DUȘMANE PENTRU/A SUNA PACEA UNIREA ȘI DRAGOSTEA INTRE/TOȚI FII ȚARII ȘI INTRU AMINTIREA VITEJILOR/CAZUȚI PENTRU INFAPTUIREA ROMANIEI MARI/1921”.

Pe inelul de sunet apar mici incizii pe toată circumferința clopotului. Clopotul a intrat în gestiunea muzeului de la Cooperativa Gutinul.

X. Clopot din bronz, turnat în anul 1850 (nr. inv. 4.752), cu dimensiunile: I=0,43 m, D=0,43 m și o greutate de 45 kg.

Sistemul de prindere al clopotului este alcătuit din patru anse. Sub umăr este reprezentată o friză cu motive fitomorfe. Pe inelul de sunet este excizat anul fabricării, din care lipsește ultima cifră: „185?”.

Clopotul a intrat în gestiunea muzeului de la Cooperativa Gutinul, prin amabilitatea d-lui Durdea Mihai.

XI. Clopot din bronz, turnat în anul 1923 (nr. inv. 4.749), cu dimensiunile: I=0,37 m, D=0,38 m și greutatea de 22 kg.

Sistemul de prindere este cu șurub. Sub umăr este prezentată o friză cu motive fitomorfe. Pe centura clopotului este un text cu majuscule pe un singur rând: „FABRICA DZ CLOPOTE A ANCA CLUJ 1923”.

Pe inelul de sunet este prezentată o altă friză cu motive fitomorfe.

Clopotul a intrat în gestiunea muzeului de la Cooperativa Gutinul, prin amabilitatea d-lui Durdea Mihai.

XII. Clopot din bronz, turnat în anul 1722 (nr. inv. 4.782). Are următoarele dimensiuni: I=0,30 m, D=0,30 m, cu o greutate de aproximativ 18 kg.

Sistemul de prindere este format din patru anse. Sub umăr și pe centura clopotului este turnat un text pe două rânduri, pe rândul de jos intercalându-se un basoreliev reprezentând-o pe Fecioara Maria cu Pruncul Iisus. Textul, în chirilică, este urmă-

torul: „ACEST CLOPOT AL A(?) E(?) POMANĂ. CLOPO/TARIU VASALIE LA BESEREA POENARIULUI 1722”.

Credem că a aparținut fie bisericii din Poienile Izei (localitate care în trecut avea denumirea Poienile Glodului), fie bisericii din Poienile de sub Munte.

Clopotul a intrat în gestiunea muzeului de la Cooperativa Gutinul.

XIII. Clopot din bronz, turnat în anul 1771 (nr. inv. 765), cu dimensiunile: I=0,25 m, D=0,23 m și o greutate de 12 kg. Sistemul de prindere este format din patru anse. Sub umăr, încadrat de două șiruri de motive fitomorfe, este un text pe un singur rând în limba latină: „COLL: [EGIUM] SOC.[IETATIS] JESU[S] NBA/NAGY BANYAJ 1771. B.[EATAE] M.[ARIAE] V.[IRGINIS] H.[ONORE]”. Traducerea textului: „Colegiul Societății lui Isus din Baia Mare, anul 1771. În onoarea Sfintei Fecioare Maria”.

Pe centura clopotului este simbolul ordinului iezuit.

XIV. Clopot din bronz (nr. inv. 4.754), cu dimensiunile: I=0,15 m, D=0,15 m și o greutate de 3 kg. Sistemul de prindere este format din patru anse. Sub umărul clopotului este reprezentată în relief o friză cu forme fitomorfe. Pe centură apare în relief cifra romană „XII”.

Clopotul a intrat în gestiunea muzeului de la Cooperativa Gutinul, prin amabilitatea d-lui Durdea Mihai.

XV. Clopot din bronz (fără nr. de inv.), având dimensiunile: I=0,32 m, D=0,32 m și o greutate de 17 kg. Sistemul de prindere este prin agățare. Sub umărul clopotului, sunt reprezentate două frize cu motive fitomorfe.

XVI. Clopot din bronz (nr. inv. 759), cu dimensiunile: I=0,18 m, D=0,21 m și o greutate de 6 kg. Sistemul de prindere este prin șurub. Clopotul are atașat și jugul pe șurubul de prindere. Nu prezintă nici o incizie.

XVII. Clopot din bronz turnat în anul 1964 (nr. inv. 4.750), cu dimensiunile: I=0,29 m, D=0,30 m, cu o greutate de 14 kg. Sistemul de prindere este format din patru anse. Pe centura clopotului este incizat textul cu majuscule pe două rânduri: „D.N.Î.N.A 1964/M.A.T.E.I.D.U.M.I.T.R.U.R”.

Clopotul a intrat în gestiunea muzeului de la Cooperativa Gutinul prin amabilitatea d-lui Durdea Mihai.

XVIII. Clopot din bronz, turnat în anul 1907 (nr. inv. 4.721), cu dimensiunile: I=0,30 m, D=0,28 m, având o greutate de 15 kg.

Sistemul de prindere este alcătuit din patru anse. Pe centura clopotului, încadrat între două frize, este incizat textul din care reiese meșterul turnător și anul în care s-a realizat: „E FĂCUT DE TEODOR PAULESCU 1907”.

Prezintă o fisură de la inelul de sunet până la jumătatea centurii.

Bibliografie:

Registrele de inventariere a bunurilor culturale ale Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Maramureș.

Volker Wollmann, *Patrimoniu preindustrial și industrial în România*, vol. VIII, Sibiu, Editura Honterus, 2020.